

Stöd för kommuners bidragsgivning till studieförbund

Bakgrund

Den 1 januari 2024 införde Folkbildningsrådet ett nytt system för hur statsbidraget fördelas mellan studieförbunden. Det nya bidragssystemet är utformat för att främja kvalitet och förtydliga studieförbundens olika profiler.

Statsbidraget fördelas vart tredje år mellan studieförbunden i ett kvalitetsbedömningssystem som ska ge förutsättningar för långsiktig planering. Varje studieförbund lämnar in ett verksamhetsåtagande för en treårsperiod, där de beskriver vilken verksamhet de tänker genomföra, vilka målgrupper de vill nå och hur de planerar att bedriva folkbildning utifrån sin profil. Den planerade verksamheten ska kopplas till fem kvaliteter som följs upp med hjälp av kvalitetsindikatorer.

Fördelningsmodellen är svår att efterlikna i kommunernas och regionernas bidragsgivning till studieförbunden utan kraftigt utökad administration.

Folkbildningsrådet har därför tagit fram en modell med tillhörande verktyg som kommuner kan använda sig av och som bygger på kvalitetssäkrad statistik och som ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer. Modellen ersätter inte respektive kommuns ansvar vad gäller beredning, beslut och uppföljning av bidragen. Var och en måste säkerställa sin egen myndighetsutövning.

Kommunmodellen i huvuddrag

Det nya statsbidragssystemet innebär en förflyttning från att fördela på kvantitet till att fördela på kvalitet. Kommunmodellen ansluter till samma fem verksamhetskvaliteter som statsbidraget och de kvalitetsindikatorer som går att bryta ner på kommunnivå. Fördelningen består av två delar.

I den ena delen fördelas medel utifrån statsbidragssystemets kvaliteter i verksamheten. Fördelningen sker i ett rankingsystem för kvaliteter i de arrangemang som är genomförda i den aktuella kommunen. I denna del finns det möjlighet för kommuner att prioritera bland flera angelägna uppgifter för studieförbunden. Hur detta går till beskrivs senare i dokumentet.

Den andra delen fördelas utifrån information om genomförd verksamhet i den aktuella kommunen. Denna del liknar det tidigare statsbidragssystemet, men med ökat fokus på unika deltagare och mindre fokus på studietimmar. Informationen uppdateras om det görs rättelser i verksamheterna.

Att fortsätta låta en del av fördelningen utgå ifrån omfattningen av genomförd verksamhet värnar pågående verksamheter och bidrar till stabilitet. Att nå många medborgare med folkbildning är en central uppgift för studieförbunden.

Modellen tillhandahålls i ett digitalt verktyg där all information som behövs för att göra bidragsfördelningen finns. I verktyget finns också möjlighet att hämta hem årsrapporter med information för de olika studieförbunden i den aktuella kommunen. Rapporterna syftar till att ge ett underlag för kommunens uppföljning och fördjupade analys. För den som har beslutat om ett annat sätt att fördela går det bra att endast använda rapportfunktionerna.

Så går fördelningen till

Den summa som kommunen vill fördela till studieförbunden enligt Folkbildningsrådets modell för kommunbidrag till studieförbunden delas upp enligt följande procentsatser.

Verksamhetsår: 60 procent på senaste året och 40 procent på året före.

8 PROCENT: FEM VERKSAMHETSKVALITETER

100 procent: Uppdelat på de fem kvaliteterna

92 PROCENT: GENOMFÖRD VERKSAMHET

60 procent: Studiecirkel

60 procent: Unika deltagare

60 procent: I verksamhet i kommunen

40 procent: Folkbokförda i kommunen

40 procent: Verksamhet

50 procent: Antal arrangemang

50 procent: Antal studietimmar

20 procent: Annan folkbildningsverksamhet

60 procent: Unika deltagare

60 procent: I verksamhet i kommunen

40 procent: Folkbokförda i kommunen

40 procent: Verksamhet

50 procent: Antal arrangemang

50 procent: Antal studietimmar

20 procent: Kulturprogram

100 procent: Antal arrangemang

Fördelning utifrån kvalitetsranking

De fem verksamhetskvaliteterna försöker fånga innebörden av folkbildning. Studieförbunden arbetar med dessa utifrån sina olika profiler. Genom att planera verksamheten utifrån de fem kvaliteterna uppfylls statens syften med stödet till folkbildningen. Verksamhetskvaliteterna är:

- Bildning
- Demokrati och delaktighet
- Utbildning
- CIVILSAMHÄLLE
- Kulturliv

I kommunmodellen följs verksamhetskvaliteterna med hjälp av kvalitetsindikatorer i ett rankingsystem. Indikatorerna fungerar som mätinstrument som lyfter fram olika aspekter av verksamhetens kvaliteter. Till exempel kan andelen utbildade cirkelledare ge en indikation om bildningskvaliteten. Indikatorerna utvecklas över tid med inspel från studieförbunden.

Bidraget fördelas per verksamhetskvalitet, oavsett hur många indikatorer som finns inom varje kvalitet. Varje indikator har därför lika stor påverkan inom sitt område.

Exempel på ranking på indikatornivå:

- Utbildade ledare (indikator 3) rankas på andel arrangemang (studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet) inom varje studieförbund med utbildad ledare. Högst andel ger högst ranking och därefter fallande.
- Kortutbildade i verksamhet (indikator 7) beräknas utifrån om andelen kortutbildade i verksamheten är högre än snittet kortutbildade i befolkningen, det vill säga om den är kompensatorisk. Om kompensatorisk ges högsta ranking, om inte kompensatorisk en lägre ranking. Kortutbildad är den som har högst tvåårig gymnasieutbildning.

En mer utförlig beskrivning av indikatorerna finns i bilaga 1.

Fördelning utifrån genomförd verksamhet

En beräkning om fördelning som görs i maj 2026 baseras på genomförd verksamhet för 2024 med 40 procent och 2025 med 60 procent.

Medel fördelas alltså utifrån genomförd verksamhet i den aktuella kommunen de senaste två åren.

- Unika deltagare, utifrån verksamhetskommun och folkbokföringskommun, 60 procent
- Studietimmar 40 procent

De olika verksamhetsformerna tillgodoräknas på följande vis:

- Studiecirkel 60 procent
- Annan folkbildningsverksamhet 20 procent
- Kulturprogram 20 procent

Avdrag för rättelser som ett resultat av studieförbundens internkontroll eller Folkbildningsrådets granskningar görs på den totala summan unika deltagare och studietimmar. Detta gäller både studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet. För kulturprogram dras antal rättade arrangemang av från totala summan av kulturprogram.

Valbara delar

Det är möjligt att göra vissa val i modellen. De fem verksamhetskvaliteterna är förinställda på en jämn fördelning, med 20 procent på vardera kvaliteten. Detta går att justera om man önskar ge en eller två kvaliteter en större tyngd.

Rapport om verksamheten

Folkbildningsrådet tillhandahåller också rapporter om studieförbundens verksamhet i verktyget. Rapporterna innehåller såväl information om verksamhetskvaliteterna som genomförd verksamhet. Dessa kan användas för kommunens uppföljning och dialog med studieförbunden.

Rapporterna följer SCB:s sekretessregler som syftar till att säkerställa anonymitet för enskilda deltagare i verksamheten.

Att tänka på vid införande

Eftersom den nya modellen är ett delvis nytt sätt att fördela medel till studieförbunden på kan kommunen behöva ta ställning till om det finns behov av att fasa in modellen. Det kan göras på olika sätt men kan exempelvis ske genom att kommunen fortsätter att fördela hälften av bidraget på tidigare sätt (om tidigare statistik fortsatt finns hos SCB) eller som ett genomsnitt av de senaste årens bidrag samt hälften enligt det nya sättet under en övergångsperiod.

Anslutning och avgiftsfinansiering av verktyget

Kommunerna beslutar själva om och hur bidrag till studieförbunden ska fördelas. Det är frivilligt att använda Folkbildningsrådets kommunverktyg. Kommunen kan också kombinera modellen med egna regler, till exempel krav på ansökan, krav på viss verksamhet eller krav på lokal närvaro.

För att kunna ta ställning till erbjudandet kan kommunen få ett kostnadsfritt testkonto i 60 dagar. Om kommunen vill fortsätta använda verktyget efter testperioden beställs det.

Avgiften för kommunverktyget är för närvarande 0,9 procent av kommunens bidrag till studieförbunden, dock högst 35 000 kronor per år. Avgiften ska täcka Folkbildningsrådets kostnader för att utveckla och förvalta verktyget.

När kommunen beställer kommunverktyget åtar den sig att varje år redovisa hur mycket medel som fördelas till studieförbunden och på vilket sätt. Kommunen åtar sig också att medverka i uppföljning och utvärdering för fortsatt utveckling av kommunmodellen.

Kommunen behöver inte fördela enligt Folkbildningsrådets kommunmodell för att använda verktyget. Det går bra att endast använda rapportdelen med statistik och vissa kvalitetsindikatorer.

Kontakt

Beställning av kommunverktyget görs på forms.office.com/e/y3ErvfMVbh.

Frågor kan mejlas till studieforbund@folkbildningsradet.se eller besvaras av handläggare Annika Stigmark på telefon 08-412 48 09.

För Folkbildningsrådet

Morgan Öberg
Enhetschef

Annika Stigmark
Handläggare